Litteratur

Beskattning av arv och gåva av professor Göran Englund, P. A. Norstedt & Söners förlag, Stockholm 1975, 221 sidor och häftad. Pris ca 48 kr. 2:a upplagan.

Första upplagan av Englunds bok har tidigare anmälts i denna tidskrift (1973 s. 275 ff). Den nu utkomna andra upplagan innehåller vissa förbättringar och likaså har självfallet nytillkommen lagstiftning beaktats. Boken ger en god första orientering på arvs- och gåvoskattens område och den är också numera kursfordran vid våra universitet i ämnet finansrätt.

Några kritiska reflexioner till att börja med. För egen del anser jag det angeläget att studenterna – som torde vara bokens huvudsakliga läsekrets – så långt möjligt ges en fullständig bild av vårt skattesystem. Det viktigaste är därvid inte att lära sig olika knep och knåp för att nedbringa skatten – lika väsentligt är att studenterna får upp ögonen för problemen med skatteflykt m m. Såvitt gäller arvsskatten är detta extra angeläget eftersom en inte ringa del av Englunds läsekrets redan efter något år vid tingstjänstgöringen kommer att syssla med registrering och skattläggning av boupptecknings. Den nu nämnda avvägningen är förvisso vansklig men jag anser att Englunds bok skulle ha vunnit om mer utförliga resonemang redovisats kring skatteflykten. Framställningen verkar nu mer skriven i de skattskyldigas intresse. En ytterligare kritisk reflexion gäller Englunds ständigt återkommande önskemål om tillämpning av 58 a § arvsskattelagen (AGL). Detta lagrum har inte tillkommit för att bota ofullkomligheter i arvsskattesystemet utan är avsett att fungera som ett sorts nådemedel för mer extrema fall.

En synnerligen betydelsefull förbättring har skett i den andra upplagan. Till densamma hör nämligen ett flertal instruktiva övningsexempel och där svaren med några få undantag är föredömligt vägledande. Jag vill i det följande bara ta upp några fall där det kan finnas skäl till påpekanden.

Beträffande *exempel 10,* som handlar om beräkning av inkomstskatteskuld för avliden rörelseidkare, kan nämnas att ett verkligt bokslut per dödsdagen med i exemplet angiven uppskrivning bör godtas endast om räkenskapsåret bryts – den avlidnes verksamhet upphör då på dödsdagen och dödsboet startar sedan ett nytt räkenskapsår och som då alltså kommer att sluta först året därpå. Något avdrag för inkomstskatter som beräknats på angivet sätt och inte motsvaras av någon taxering är inte tänkt. I *exempel 12* pekar Englund på vissa olägenheter med spärren i punkt 7 sjätte stycket av anvisningarna till 29 § kommunalskattelagen – låg värdesättning på inventarier kan försämra arvingarnas avskrivningsunderlag. Det bör dock stå de efterlevande fritt att först s. a. s. tömma lagret i nedskrivningshänseende vid 60 % spärrens tillämpning.

Open access från www.skattenytt.se, 2026-11-13 15:37:36

I anslutning till exemplen om familjeföretagen kan nämnas att gåvoskattelättnader numera införts (prop. 1974:185, SkU 1974:65, rskr 1974:406, SFS 1974:1053). Samtidigt inrangerades även kontantjordbrukarna i skattelättnadssystemet. Gåvoskattelättnader medges vid förbehållslösa gåvor som avser all givares rätt till förvärvskälla (43 § andra stycket AGL). Vidare kan nämnas att räntereglerna ändrats i delvis viktiga avseenden (prop. 1974:159, SkU 1974:57, rskr 1974:360, SFS 1974:857). På räntesidan torde den mest betydelsefulla nyheten vara att ränta för framtiden alltid skall utgå om arvs- eller gåvoskatt inte fastställts inom viss tid efter det skattskyldighet inträtt. Tiden är åtta månader efter det boupptecknings eller deklaration skolat vara ingiven (52 § 1 mom. AGL).

Familjeföretagens kapitalskattesituation har föranlett lagstiftning vid flera tillfällen de senaste åren och de nu gällande bestämmelserna skall snart ses över igen. På sid. 68 påstår Englund, närmast med utgångspunkt från en viss formell motsättning mellan B) och F) i 23 § AGL, att "total förvirring" råder beträffande de aktievärden som skall tillämpas vid arvsbeskattningen. Samma sak hävdas på sid. 69 rörande andel i handelsbolag. Någon befogad anledning till oro i denna del finns dock inte. De gynnsammare värderingsreglerna gäller antingen ett företag drivs som enskild firma eller i bolagsform – en grundläggande tanke bakom 1974 års reform var just att söka skapa jämställdhet mellan olika företagsformer i kapitalskattehänseende.

Den i anslutning till *exempel 20* lanserade tankegången om gäldstäckning har än så länge endast godtagits i ett ännu inte lagkraftvunnet hovrättsavgörande.

Trots att utrymmesmässigt kanske mest kritiska synpunkter framförts i denna kortfattade anmälan har det inte varit min avsikt att på något sätt undervärdera Englunds utmärkta lärobok. Arvs- och gåvoskatten har sin speciella "tjusning" – här bryts civilrätt mot skatterätt på ett inte sällan nyckfullt sätt, här står långtgående schabloniseringar tätt intill synnerligen detaljbetonade bestämmelser, här finns ett förfarande för skattläggning som har mycket lite gemensamt med skatteprocessen i övrigt, här finns regler från seklets början jämsides med skattelagstiftningens senaste landvinningar och här kan den förfarne med några enkla grepp vinna stora fördelar medan den mindre förfarne raskt kan åstadkomma skatteresultat som inte ens den mest vänstervridne skulle våga drömma om. Englunds bok är som sagt en god vägledare in på dessa domäner.

Per Anclow

Open access från www.skattenytt.se, 2026-11-13 15:37:36